

<https://doi.org/10.26565/2074-8922-2026-86-08>

УДК (UDC): 378.147

З. І. ГИРИЧ¹, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
e-mail: zoyagirich@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3028-6524>

О. В. ТКАЧЕНКО¹,
аспірант кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
e-mail: gostrener@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6104-8103>

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Мета. Виявлення можливостей і переваг застосування інформаційно-комунікативних технологій, володіння якими утворює ІКТ-компетентність, що розглядається як складова загальної професійно-педагогічної компетентності вчителя фізичного виховання.

Методи. При написанні статті використовувалися методи: аналіз наукових публікацій з теми дослідження; вивчення вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду; систематизація можливостей та переваг використання ІКТ-технології вчителями фізвиховання; узагальнення отриманих аналітичних даних.

Результати. ІКТ сьогодні відіграють провідну роль у модернізації освіти, зокрема й фізичного виховання. Проте успішне застосування ІКТ вимагає наявності високої ІКТ-компетентності вчителя фізичного виховання. Так, застосування ним ІКТ допомагає: залучати пасивних здобувачів освіти до активної навчальної діяльності; здійснювати освітню діяльність з більшою інтенсивністю та візуалізацією; підвищувати інформаційну грамотність здобувачів освіти; стимулювати пізнавальний інтерес; здійснювати персоналізовані та диференційовані підходи в навчанні тощо. Переваги використання ІКТ у процесі проведення занять з фізичної культури можна виділити такі: процес фізичного виховання стає більш сучасним, інтенсивним та різноманітним; гарантують практичну реалізацію принципу наочності у фізичному вихованні; забезпечують адаптацію здобувачів освіти в існуючому інформаційному просторі; знаходять застосування в різних формах фізкультурно-спортивних заходів; надають широкі можливості для якісної діагностики та моніторингу. Сучасні ІКТ є ефективним інструментом для організації та забезпечення занять з фізичного виховання для: розробки інформаційних, методичних матеріалів і документації для проведення занять; реалізації провідного дидактичного принципу – принципу наочності; інформаційного пошуку, обробки інформації та її зберігання; комунікації зі здобувачами освіти, колегами, керівництвом.

Висновки. Задля використання усіх переваг застосування ІКТ вчитель фізичного виховання має володіти таким значущим сьогодні компонентом професійно-педагогічної компетентності як ІКТ-компетентність.

Перспективи подальшого дослідження вбачаються у виявленні організаційно-педагогічних умов практичного використання сучасних ІКТ у роботі вчителя фізичного виховання та вивченні й упровадженні зарубіжного досвіду з цієї проблематики в практику вітчизняних закладів освіти.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інформаційно-комунікативна компетентність, вчитель фізичного виховання, можливості та переваги використання ІКТ.

Як цитувати: Гирич З. І., Ткаченко О. В. Інформаційно-комунікативна компетентність як складова професійно-педагогічної компетентності вчителя фізичного виховання. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2026. Вип. 86. С. 104-115. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2026-86-08>

© Гирич З. І., Ткаченко О. В., 2026

[Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

In cites: Gyrych Z. I., Tkachenko O. V. (2026). Information and communication competence as a component of the professional and pedagogical competence of a physical education teacher. *Problems of Engineering Pedagogic Education*, (86), 104-115. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2026-86-08> (in Ukrainian)

Вступ

Постановка проблеми в загальному вигляді. Інновації в освіті зумовили зміну завдань і змісту професійної діяльності вчителя. Ключовий напрямок у модернізації освіти сьогодні – інформатизація. Інтеграція комп'ютерних технологій і системи освіти припускають наявність у всього педагогічного колективу закладу освіти, включаючи вчителів фізвиховання, професійної компетентності в галузі інформаційних технологій, тобто припускає наявність у всіх педагогів інформаційно-технологічної компетентності. В епоху цифровізації вища освіта перебуває під сильним впливом швидко мінливого інформаційного простору. У цих умовах технології стають ключовим фактором у формуванні в здобувачів освіти знань і професійної компетентності. Це означає, що всі вчителі, як і вчителі фізичного виховання, повинні будуть не тільки справлятися з новими методичними підходами до навчання, але також і опанувати інноваційні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Сьогоднішні вимоги до професійної компетентності вчителів фізвиховання не можна розглядати окремо від тих можливостей, що забезпечуються сучасними технологіями – педагогічними й інформаційними.

В умовах, що склалися, змінюється сам підхід до професійно-педагогічної підготовки вчителів. Сьогодні його відрізняє така особливість, як орієнтація на компетентнісний підхід. У рамках цього підходу однією з ключових компетентностей сучасного вчителя фізвиховання є інформаційна й технологічна грамотність, яка є важливим сучасним компонентом його професійної компетентності. Також спостерігається високий попит на професійну компетентність вчителів фізвиховання. Ці професійно орієнтовані компетентності передбачають не тільки майстерність у застосуванні традиційних методів навчання й підходів до тренувань. Учитель сьогодні повинен уміти ефективно інтегрувати

інформаційно-комунікаційні технології в освітній процес, враховуючи психофізіологічні особливості здобувачів освіти, володіючи здатністю індивідуалізувати навчання та стимулювати інтерес до фізичної активності. Таким чином, ефективне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті припускає не тільки технічну грамотність учителя фізвиховання, але також і розвинену здатність інтегрувати її в методику фізичного виховання.

Сьогодні ІКТ визначається як здатність учителя обґрунтовано й ефективно використовувати сучасний комп'ютер і комунікаційні технології з метою організації міжособистісного спілкування, а також усіх процесів професійно-педагогічної діяльності. ІКТ-компетентність учителя розглядається як його здатність і готовність вирішувати професійні завдання, пов'язані з інформаційними технологіями. Набір цих завдань детермінується сучасними тенденціями в професійно-педагогічній діяльності та сучасними інформаційними технологіями. Для вчителя фізвиховання ІКТ необхідні для ефективного виконання діяльності з фізвиховання здобувачів освіти за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Сьогодні спостерігається зростання інтересу до ролі ІКТ у процесі фізичного виховання. Наукове вивчення цієї галузі зосереджується на тому, як застосувати ці технології, щоб посилити ефективність процесу навчання на уроках фізвиховання. У цьому контексті розглядаються питання стосовно використання ресурсів онлайн для планування й контролю навчання, створення віртуальних програм навчання та поліпшення зв'язків між учителями й тими, кого навчають. Подібні наукові пошуки показують потенціал віртуальної реальності й інтерактивних інструментів в інтересах збільшення активності здобувачів освіти, а також їхнього інтересу до занять фізичного виховання.

Сьогодні ІКТ-компетентність

важлива для вчителя фізвиховання, тому що вона дозволяє ефективно обмінюватися інформацією з іншими педагогами та зі здобувачами освіти. Сучасні інформаційні технології передбачають значну економію часу. Вони рятують учителя від необхідності десь їхати й витратити додаткову енергію та час для того, щоб відправити або отримати інформацію. Можна просто передати або отримати інформацію з каналів цифрового зв'язку, не залишаючи своє робоче місце.

Використовуючи сучасні інформаційні технології, кожен учитель сьогодні може:

- оперативно отримувати необхідні документи й інструкції від керівників освітніх закладів, а також колег по каналах електронної комунікації;
- відправляти оперативно й швидко необхідні документи;
- направляти завдання й рекомендації здобувачам освіти незалежно від їхнього місця знаходження;
- отримувати виконані завдання від здобувачів освіти;
- оцінювати виконані завдання та забезпечувати зворотний зв'язок у навчанні, роблячи його керованим процесом;
- отримувати запрошення та брати участь у наукових конференціях;
- разом зі здобувачами освіти й колегами здійснювати написання наукових статей тощо.

Усе це цілком досягне, якщо рівень ІКТ-компетентності є достатнім. Так, при виконанні своєї професійно-педагогічної діяльності в межах ІКТ-компетентності, учитель фізвиховання, як правило, може використовувати необхідний софт для комп'ютера: пакет програм Microsoft Office (Word, Powerpoint, Excel і т.д.); Інтернет-браузери (Google Chrome, Opera, Internet Explorer, Mozilla Firefox і т.д.); електронну пошту (як за допомогою браузерів, так і за допомогою встановлених програм); внутрішньомережні корпоративні програми (наприклад, програму організації планування Таймлайн). Як правило, згадані вище програми – це мінімум- мінімум програм, з якими вчитель фізвиховання повинен вміти працювати, щоб ефективно виконувати свої професійні функції.

Не викликає жодних сумнівів, що в сучасних умовах зростає важливість ІКТ-компетентності для вчителів фізвиховання. Так, під час пандемії Covid-19 заклади освіти змушені були перейти на дистанційне навчання. Учителі, які не мали відповідний рівень ІКТ-компетентності, просто не могли здійснювати свою роботу за таких умов. А це, у свою чергу, означає, що освітній процес для якоїсь дисципліни не здійснювався. І навпаки, коли вчителі мають таку компетентність, триває освітній процес з предмету, що вивчається. Відповідно, у цьому випадку вчителя спілкуються один з одним, надсилають завдання здобувачам освіти, отримують і оцінюють виконані роботи. Таким чином, пандемія, стала суттєвим прикладом, що підтверджує необхідність для вчителів фізвиховання володіння ІКТ-компетентністю. Звичайно, ж це стосується й учителів інших предметів, а не тільки вчителів фізвиховання.

Важливість розвиненій ІКТ-компетентності для вчителів у цілому й для вчителів фізвиховання зокрема не можна переоцінити. Без учителя, що володіє цією компетентністю, неможливо ефективно організувати освітній процес у сучасних умовах. Це пояснює необхідність того, чому вчителям фізвиховання потрібно вчасно оновлювати знання в сфері інформаційних технологій. Тільки в цьому випадку можна гарантувати, що їхній рівень ІКТ-компетентності буде відповідати рівню розвитку сучасних технологій, що оновлюються й модернізуються рекордними темпами в наші дні.

Розуміючи наявність певних успіхів у формуванні й використанні вчителями фізвиховання ІКТ, не можна не відзначити певні протиріччя, що існують у практиці їхнього застосування в сучасній вітчизняній освіті, зокрема між:

- велинням часу відносно застосування ІКТ у системі освіти України, з одного боку, і відсутністю глибоких наукових і методичних наробітків, адаптованих до умов їх застосування на різних рівнях вітчизняної системи освіти, з іншого;

- існуючими тенденціями відносно цифровізації та технологізації вітчизняної освіти, з одного боку, і недостатнім розумінням ролі й місця ІКТ у цих

процесах, з іншого;

– бажанням значної частини педагогів, що здійснюють фізичне виховання на різних рівнях освіти, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для підвищення ефективності своєї педагогічної діяльності, з одного боку, і їх недостатньою компетентністю застосування ІКТ на практиці, з іншого.

Виходячи з існуючих протиріч, можна дійти висновку щодо наявності проблеми, яка полягає в необхідності застосування інформаційно-комунікаційних технологій педагогами фізичного виховання у своїй професійно-педагогічній діяльності та недостатньою їхньою компетентністю в практичному їх використанні при проведенні занять і уроків фізичного виховання на різних щаблях системи вітчизняної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти підготовки вчителів фізичного виховання досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені як: Л. Демінська [2], О. Донець [5], С. Новік [5], В. Семененко [4], Е. Сивохоп [10], О. Согоконь [5], В. Сутула [6], В. Теліус [4], О. Ткаченко [8], В. Фазан [5], Т. Хома [10], N. Aksović [11], B. Vjelica [11], Kh. Islomova [15], L. Jovanović [11],

J. Lizandra [17], O. Lopatiuk [16], C. Menescardi [17], L. Milanović [11], C. Suárez-Guerrero [17], X. Wang [20], Y. Wang [20], M. Zelenović [11], H. Zhang [21]. Питання професійно-педагогічної компетентності вчителів фізичного виховання розглядали такі сучасні науковці як: В. Кузьменко [3], О. Подліняєва [3], М. Baumgartner [13]. Проблематику інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя фізичного виховання вивчали українські та іноземні дослідники: В. Бахмутська [9], Н. Борисенко [1], В. Ворожбіт-Горбатюк [1], Се Жежань [1], В. Кузьменко [3], О. Подліняєва [3], О. Тимошенко [7], І. Толмачова [9], Zh. Abdullaeva [12], B. Alieva [12], I. Aminov [18], D. Babaev [12], A. Babaeva [12], D. Eryigitov [14], Q. G'iyosov [18], B. Saipidinova [12], B. Sapaev [18], A. Serikbayev [18], R. Tugalov [18], M. Turaev [19].

Мета статті. Виявлення можливостей і переваг застосування інформаційно-комунікативних технологій, володіння якими утворює ІКТ-компетентність, що розглядається як складова загальної професійно-педагогічної компетентності вчителя фізичного виховання.

Методи

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є професійно-педагогічна компетентність вчителя фізичного виховання. Предметом дослідження є її складова – інформаційно-комунікативна компетентність вчителя фізвиховання.

Умови експериментів. Експериментальна робота в її загальноприйнятому вигляді не проводилася, тому що стаття носить

теоретичний характер.

Аналітичні методи. При написанні статті використовувалися методи наукового пошуку: аналіз наукових публікацій з теми дослідження; вивчення вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду; систематизація можливостей та переваг використання ІКТ-технології вчителями фізвиховання; узагальнення отриманих аналітичних даних.

Результати досліджень

В епоху цифровізації вища освіта перебуває під сильним впливом інформаційного простору, що швидко змінюється. У цих умовах технології стають ключовим фактором у формуванні у здобувачів освіти знань та професійної компетентності. Це означає, що всі вчителі, як і вчителі фізичного виховання, повинні будуть не тільки справлятися з новими методичними підходами до навчання, але також і опанувати інноваційні

інформаційно-комунікаційні технології. Сьогоднішні вимоги до професійної компетентності вчителів фізвиховання не можна розглядати окремо від тих можливостей, які забезпечуються сучасними технологіями – педагогічними та інформаційними.

Наразі формуються високі імперативи до професійних компетентностей учителів фізвиховання. Ці професійно орієнтовані компетентності включають не тільки

майстерність у застосуванні традиційних методів навчання та підходів до тренувань. Учитель сьогодні повинен вміти ефективно інтегрувати ІКТ в освітній процес, враховуючи психофізіологічні особливості здобувачів освіти, володіючи здатністю індивідуалізувати навчання та стимулювати інтерес до фізичної активності. Таким чином, ефективне застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті передбачає не тільки технічну грамотність вчителя фізвиховання, але також і розвинену здатність інтегрувати її в методику фізичного виховання.

Сьогодні зростає інтерес до ролі ІКТ у процесі фізичного виховання. Наукове вивчення цієї галузі зосереджується на тому, як застосувати ці технології, щоб збільшити ефективність процесу навчання на уроках фізвиховання. У цьому контексті розглядають питання щодо використання онлайн-ресурсів для планування та контролю навчання, створення віртуальних програм навчання та покращення зв'язку між вчителями та учнями. Подібні наукові дослідження показують потенціал віртуальної реальності та інтерактивних інструментів в інтересах збільшення

Сьогодні існує досить велика кількість ефективних методик у галузі застосування ІКТ, що підвищують професійну компетентність вчителів фізичного виховання. Показовим прикладом цього можна назвати використання віртуальних симуляторів та тренажерів, що дозволяють продемонструвати анатомію та фізіологію рухів. Ці технології дають можливість вчителям пояснювати особливості фізичних вправ і те, як правильно виконувати ті чи інші рухи візуально. Онлайн-платформи для обміну досвідом та спільного навчання також стають успішними сучасними засобами, що створюють педагогічне середовище для обговорення сучасних підходів до фізичного виховання молодого покоління.

Застосування ІКТ не тільки посилює методичну компетентність майбутніх та нинішніх вчителів фізвиховання технічним інструментарієм, але також впливає на їхні педагогічні навички та професійно-педагогічну діяльність. Здатність створювати інтерактивні навчальні матеріали, здійснювати персоналізацію

навчання та використовувати онлайн-інструментарій для оцінювання успішності здобувачів освіти доповнюють традиційні методи навчання. Однак усе це вимагає розвитку в учителя фізичного виховання цифрової грамотності, прийняття нових освітніх тенденцій та постійної модернізації своїх педагогічних умінь та навичок.

Вивчення ефективності та успішності застосування ІКТ у професійній підготовці майбутніх вчителів фізичного виховання надає цінний досвід для розробки нових ефективних технологій навчання, які сприяють безперервному покращенню їхньої професійно-педагогічної компетентності. У цьому зв'язку варто розглянути певні можливості використання ІКТ в освітньому процесі закладів вищої освіти в галузі фізичного виховання.

Так, наприклад, платформи дистанційного навчання, такі як MOOC (Massive Open Online Courses), дають можливість оперативного доступу до якісних освітніх матеріалів з фізичного виховання. Педагоги можуть формувати зміст курсу фізвиховання, пропонувати онлайн-тестування, демонструвати відеоуроки або їх фрагменти, що робить навчання гнучким та доступним для здобувачів освіти в будь-якому місці та в будь-який час.

Характерним прикладом інтеграції ІКТ в освітній процес є впровадження віртуальних тренажерів та тренувань. Такі сучасні технології навчання дають можливість вчителям фізичного виховання проводити навчання у віртуальному середовищі, яке сприяє глибшому розумінню способів опанування вправ. Також необхідно зазначити, що використання ІКТ дозволяє їм створювати інтерактивні уроки, що відрізняються високою динамікою, а також привертати увагу здобувачів освіти та робити їхнє навчання більш привабливим.

Крім того, певний набір мобільних додатків пропонує персоналізовані програми фізичної підготовки, плани харчування та керівництво зі здорового способу життя. Ці додатки надають детальні інструкції для вправ, а також відстежують прогрес у фізичному розвитку та мотиваційні елементи, які стимулюють здобувачів освіти дбати про своє фізичне здоров'я.

Використання електронних дошок в освітньому процесі дозволяє здійснити візуалізацію теоретичного матеріалу, представляти різні графіки та детально розбирати техніку виконання вправ. Таким чином, інтерактивні технології дозволяють здобувачам освіти безпосередньо взаємодіяти з навчальним матеріалом, що робить процес навчання більш зрозумілим та привабливим.

Значним доповненням до використання ІКТ є застосування інструментів для точнішого контролю успішності здобувачів освіти та надання персоналізованого зворотного зв'язку. Це допомагає педагогам застосувати свою методику навчання в режимі реального часу та ефективно відповідати на окремі виклики, з якими стикаються учні.

Усе перелічене вище характеризує різноманітні способи застосування ІКТ у процесі фізкультури, роблячи його більш ефективним та доступним для здобувачів освіти різних рівнів фізичної підготовки. Інтеграція сучасних технологій і традиційних методів навчання сприяє всебічному та глибокому розумінню навчального матеріалу. Це вкрай важливо для успішної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. У цьому зв'язку можна констатувати, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій у фізичному вихованні молоді сприяє також перетворенню традиційних методів навчання, забезпечуючи більш повне та успішне засвоєння матеріалу здобувачами освіти.

Виходячи з вищесказаного, можна констатувати, що ІКТ відіграють провідну роль у модернізації освіти, зокрема й фізичного виховання. Незважаючи на труднощі, з якими стикаються заклади освіти, використання ІКТ надає значні переваги для професійного розвитку та зростання вчителів фізичного виховання. Персоналізоване та індивідуалізоване навчання, віртуальні симулятори, платформи електронного навчання, мобільні додатки та інші технологічні інструменти забезпечують педагогу широкий спектр можливостей для створення привабливих та адаптованих під потреби здобувачів освіти занять. Проте важливо розуміти, що успішне застосування ІКТ вимагає не лише доступу

до сучасних технологій, але й підготовленості вчителя до їх використання, інфраструктурної підтримки та врахування різних потреб здобувачів освіти.

Інформаційно-комунікаційні технології – це не лише комп'ютери з їх програмним забезпеченням. ІКТ передбачають використання комп'ютерів, Інтернету, телебачення, відео, CD, DVD, мультимедійного, аудіовізуального обладнання. Іншими словами, до використання підлягає все, що забезпечує широкі можливості для комунікації. Так, застосування ІКТ допомагає: залучати пасивних здобувачів освіти до активної участі; здійснювати освітню діяльність з більшою інтенсивністю та візуалізацією; підвищувати інформаційну грамотність здобувачів освіти; стимулювати пізнавальний інтерес; здійснювати персоналізовані та диференційовані підходи в навчанні; дисциплінувати самого вчителя фізкультури та підвищувати його інтерес до роботи; активувати процеси мислення здобувачів освіти (здатність аналізувати, синтезувати, порівнювати тощо).

Сьогодні у своїй роботі вчитель фізкультури може використовувати такі засоби ІКТ, як: комп'ютер; принтер; мультимедійний проектор; відеокамеру; магнітофон; телевізор; фотоапарат; відеоманітофон; DVD-плеєр; інтерактивні дошки.

Окрім вищезазначених засобів ІКТ, педагог, який здійснює фізичне виховання, може використовувати такі типи інтерактивних матеріалів: фотографії; відеоролики; відеофрагменти (фільмів, олімпіад, різноманітних змагань); презентації (електронні книги, електронні виставки); розвиваючі комп'ютерні ігри. Можливо також створення колекцій цифрових фотографій та відео.

Інтерактивні матеріали мають низку переваг, оскільки вони дозволяють: посилити сприйняття навчального матеріалу за рахунок збільшення кількості ілюстрацій; вносити правки під час занять з фізичного виховання, організувати взаємодію здобувачів освіти, встановлювати ефективний інтерактивний зв'язок у системі «здобувач освіти – педагог»; забезпечувати наочність шляхом

використання мультимедійних презентацій, що сприяє сприйняттю та гарному запам'ятовуванню матеріалу; задіювати різні канали сприйняття здобувачів освіти, одночасно використовуючи графічну, текстову та аудіовізуальну інформацію; демонструвати динамічні процеси шляхом використання анімації та вставок відеофрагментів; змоделювати за допомогою комп'ютера такі життєві ситуації, які неможливо або складно продемонструвати під час освітньої діяльності чи спостерігати у повсякденному житті; використовувати нові прийоми пояснення та закріплення навчального матеріалу, включаючи ігрову форму, що допомагає розвинути довільну увагу та підвищує мимовільну увагу здобувачів освіти.

До переваг також слід віднести можливості:

- спонукати здобувачів освіти до самостійної пізнавальної діяльності, включаючи, зокрема, і пошук у мережі Інтернет;

- сприяти ефективному засвоєнню матеріалу, розвитку пам'яті, уяви, творчості здобувачів освіти завдяки високій динаміці освітньої діяльності;

- здійснити підбір ілюстративного матеріалу до діяльності з фізичного виховання та для оформлення стендів, альбомів, кабінетів (сканування фотографій та документів, завантаження з мережі Інтернет; роздрук на принтері, підготовка та демонстрація презентацій);

- розширити здатність створення та застосування дидактичних ігор;

- здійснювати пошук додаткового освітнього матеріалу щодо діяльності з фізичного виховання, а також знайомство зі сценаріями спортивних свят та інших заходів;

- знайомитися з періодичними виданнями з фізичної культури та спорту, а також досвідом проведення занять та підготовки до них інших вчителів фізвиховання України та зарубіжних країн;

- швидко оформлювати групову документацію, звіти, сценарії заходів тощо шляхом створення шаблонів документів, до яких у кожному конкретному випадку просто вносяться необхідні зміни;

- підвищити ефективність освітніх занять зі здобувачами освіти та педагогічну

компетентність самих педагогів шляхом створення різних презентацій та ін.

Переваги використання ІКТ у процесі проведення занять з фізичної культури можна виділити такі:

- процес фізичного виховання стає більш сучасним, інтенсивним та різноманітним;

- забезпечують всебічний вплив на різні канали сприйняття інформації та різні типи пам'яті, дозволяють здійснювати обробку великих обсягів інформації;

- гарантують практичну реалізацію принципу наочності, красу та естетичне представлення оздоровчих заходів та заходів з фізичного виховання;

- забезпечують більшу привабливість процесу фізичного виховання для здобувачів освіти, а також підвищують інтерес до спортивних заходів;

- забезпечують адаптацію здобувачів освіти в існуючому інформаційному просторі, а також формують їхню інформаційну культуру;

- знаходять застосування в різних формах фізкультурно-спортивних заходів, добре поєднуючись з різноманітними джерелами інформації та педтехнологіями;

- надають широкі можливості для якісної діагностики та моніторингу фізкультурно-спортивної роботи.

Володіння вчителем фізвиховання різними офісними програмами відкриває можливість у процесі підготовки до занять з фізичного виховання створювати різного роду дидактичні матеріали, презентації, анкети та консультації для здобувачів освіти, а також здійснювати автоматизований облік даних, що стосуються аналізу фізкультурно-спортивної діяльності. Крім офісних програм, вчитель фізвиховання у своїй професійній діяльності може використовувати всесвітню мережу Інтернет, а також електронні освітні публікації.

Сучасні ІКТ є ефективним інструментом для організації та забезпечення занять з фізичного виховання в закладах освіти різних ступенів для:

- 1) розробки інформаційних та методичних матеріалів і документації для проведення занять (плани уроків, конспекти, методичні посібники);

2) реалізації провідного дидактичного принципу – принципу наочності (презентації, відеокліпи, фільми або їх фрагменти, а також інші візуальні формати);

3) інформаційного пошуку (тексти, аудіо та відео), обробки інформації (наприклад, обробка анкетних опитувань з подальшою побудовою діаграм тощо) та її зберігання (бази даних, методичні посібники та розробки, різні архіви тощо);

4) комунікації зі здобувачами освіти, колегами, керівництвом (соціальні мережі, веб-сайти, форуми, електронна пошта, бесіди).

Відповідно, щоб використовувати згадані вище переваги, вчитель фізичного виховання має володіти таким значимим сьогодні компонентом професійно-педагогічної компетентності як ІКТ-компетентність.

Висновки

1. ІКТ сьогодні відіграють провідну роль у модернізації освіти, зокрема й фізичного виховання. Персоналізоване та індивідуалізоване навчання, віртуальні симулятори, платформи електронного навчання, мобільні додатки та інші технологічні інструменти забезпечують педагогу широкий спектр можливостей для створення привабливих та адаптованих під потреби здобувачів освіти занять. Проте, важливо розуміти, що успішне застосування ІКТ вимагає не лише доступу до сучасних технологій, але й підготовленості вчителя до їх використання, тобто – вимагає наявності високої ІКТ-компетентності вчителя фізичного виховання.

2. Застосування ІКТ вчителем фізичного виховання допомагає: залучати пасивних здобувачів освіти до активної участі; здійснювати освітню діяльність з більшою інтенсивністю та візуалізацією; підвищувати інформаційну грамотність здобувачів освіти; стимулювати пізнавальний інтерес; здійснювати персоналізовані та диференційовані підходи в навчанні; дисциплінувати самого вчителя фізкультури та підвищувати його інтерес до роботи; активувати процеси мислення здобувачів освіти (здатність аналізувати, синтезувати, порівнювати тощо).

3. Переваги використання ІКТ у процесі проведення занять з фізичної культури можна виділити такі: процес фізичного виховання стає більш сучасним, інтенсивним та різноманітним; забезпечують всебічний вплив на різні канали сприйняття інформації та різні типи пам'яті, дозволяють здійснювати обробку великих обсягів інформації; гарантують

практичну реалізацію принципу наочності, красу та естетичне представлення оздоровчих заходів та заходів з фізичного виховання; забезпечують більшу привабливість процесу фізичного виховання для здобувачів освіти, а також підвищують інтерес до спортивних заходів; забезпечують адаптацію здобувачів освіти в існуючому інформаційному просторі, а також формують їхню інформаційну культуру; знаходять застосування в різних формах фізкультурно-спортивних заходів, добре поєднуючись з різноманітними джерелами інформації та педтехнологіями; надають широкі можливості для якісної діагностики та моніторингу фізкультурно-спортивної роботи.

4. Сучасні ІКТ є ефективним інструментом для організації та забезпечення занять з фізичного виховання в закладах освіти різних ступенів для: розробки інформаційних та методичних матеріалів і документації для проведення занять (плани уроків, конспекти, методичні посібники); реалізації провідного дидактичного принципу – принципу наочності (презентації, відеокліпи, фільми або їх фрагменти, а також інші візуальні формати); інформаційного пошуку (тексти, аудіо та відео), обробки інформації (наприклад, обробка анкетних опитувань з подальшою побудовою діаграм тощо) та її зберігання (бази даних, методичні посібники та розробки, різні архіви тощо); комунікації зі здобувачами освіти, колегами, керівництвом (соціальні мережі, веб-сайти, форуми, електронна пошта, бесіди).

Відповідно, щоб використовувати згадані вище переваги застосування інформаційно-комунікаційних технологій,

вчитель фізичного виховання має володіти таким значимим сьогодні компонентом професійно-педагогічної компетентності як ІКТ-компетентність.

Перспективи подальшого дослідження проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності вчителя фізичного

виховання вбачаються у виявленні організаційно-педагогічних умов практичного використання сучасних ІКТ у роботі вчителя фізичного виховання та вивченні й впровадженні зарубіжного досвіду з цієї проблематики у практику вітчизняних закладів освіти.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автори повністю дотримувались етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Внесок авторів: всі автори зробили рівний внесок у цю роботу.

В роботі не використано ресурс штучного інтелекту.

Список використаної літератури

1. Ворожбіт-Горбатюк, В. В., Борисенко, Н. О., Кежань, Се. Інформаційно-комунікаційна компетентність педагога як ресурс партнерства. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2022. №52. С. 52-60. <https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.05>
2. Демінська, Л. О. Аксиологічні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. Донецьк : Юго-Восток, 2013. 436 с.
3. Кузьменко, В., Подліняєва, О. Інформаційно-комунікаційна компетентність як складова загальної професійної компетентності педагога. *Педагогічний альманах*. 2017. № 36. С. 110-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2017_36_21
4. Семененко, В., Теліус, В. Фізичне виховання в концепції нової української школи: проблематика і перспективи, *Sport Science Spectrum*. 2024. № 1. С. 104-108. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2024-1-16>
5. Согоконь, О., Донець, О., Новік, С., Фазан, В. Trends in improving professional training of physical education specialists in HEI in Ukraine. *Педагогічні науки*. 2024. № 1. Pp. 39-45. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2024.1.308714>
6. Сутула, В. О. Системоутворювальна функція фізичної культури. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2014. № 1. С. 118-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snsv_2014_1_24
7. Тимошенко, О. Інформатизація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Серія 15*. 2024. № 10(183). С. 231-236. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).42](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).42)
8. Ткаченко, О. В. Інноваційні технології навчання у діяльності вчителя фізичного виховання. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2025. Вип. 84. С. 313-323. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-27>
9. Толмачова, І., Бахмутська, В. Педагогічна характеристика інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Т. 3. Вип. 20. С. 138-143. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/20.167531>
10. Хома, Т. В., Сивохоп, Е. Е. Сучасний урок фізичної культури в умовах концепції нової української школи. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2024. № 5. С. 67-71. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-5-12>
11. Aksović, N., Bjelica, B., Jovanović, L., Milanović, L., Zelenović, M. Teaching methods in teaching physical education. *Italian Journal of Sports Rehabilitation and Posturology*. 2023. No. 10(24). Iss. 3. Vol. 3. Pp. 2452-2464. URL: https://www.academia.edu/48067372/Teaching_Methods_in_Teaching_Physical_Education
12. Babaev, D., Saipidinova, B., Babaeva, A., Alieva, B., Abdullaeva, Zh. Information and communicative competence development in prospective teachers. *Creative Education*. 2020. Vol. 11, No. 12. Pp. 2867-2875. <https://doi.org/10.4236/ce.2020.1112212>
13. Baumgartner, M. Professional competence(s) of physical education teachers: terms, traditions, modelling and perspectives. *German Journal of Exercise and Sport Research*. 2022. No. 52(3).

- Pp. 550-557. <https://doi.org/10.1007/s12662-022-00840-z>
14. Eryigitov, D. K. The advantage of organizing the training process for physical education teachers using information and communication technologies. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*. 2023. Vol. 20. Pp. 129-131. URL: <https://ejird.journalspark.org/index.php/ejird/article/view/814>
  15. Islomova, Kh. F. Benefits of using innovative technologies in an activities of sports teachers. *Current research journal of pedagogics*. 2021. No. 2(9). Pp. 119-122. <https://doi.org/10.37547/pedagogics-crjp-02-09-27>
  16. Lopatiuk, O. Innovative technologies in professional training of future specialists in physical education classes. *Education in the 21st Century*. 2023. Vol. 9(1). Pp. 129-136. <https://doi.org/10.46991/ai.2023.1.129>
  17. Menescardi, C., Suárez-Guerrero, C., Lizandra, J. Training physical education teachers in the use of technological applications. *Apunts: Educació Física i Esports*. 2021. No. 144. Pp. 33-43. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2021/2\).144.05](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2021/2).144.05)
  18. Sapaev, B., Aminov, I., Tugalov, R., Serikbayev, A., G'iyosov, Q. Formation of information competence of teachers as one of the main tasks of modern education. *Materials of The 1-st International Conference on Problems and Perspectives of Modern Science: ICPPMS-2021, 10–11 June 2021, Tashkent, Uzbekistan*. 2022. Vol. 2432. Iss. 1. <https://doi.org/10.1063/5.0089966>
  19. Turaev, M. F. Communicative competence and professional success of a modern teacher. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*. 2021. Vol. 3(02). Pp. 400-403. <https://doi.org/10.37547/tajssei/Volume03Issue02-63>
  20. Wang, Y., Wang, X. Artificial intelligence in physical education: comprehensive review and future teacher training strategies. *Frontiers Public Health*. 2024. Vol. 12. Pp. 1-17. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1484848>
  21. Zhang, H. Innovation and practice of physical training teaching under the guidance of the new era spirit. *Adult and Higher Education*. 2024. Vol. 6. No. 6. Pp. 26-31. Clausius Scientific Press, Canada. <https://doi.org/10.23977/aduhe.2024.060605>

Стаття надійшла до редакції 18.03.2026

Стаття рекомендована до друку 30.04.2026

Опубліковано 31.05.2026

Z. I. GYRYCH¹, DSc (Pedagogy), Professor,

Professor of the Department of Pedagogy, Methods and Management of Education

e-mail: zoyagirich@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3028-6524>

O. V. TKACHENKO¹,

PhD Student of the Department of Pedagogy, Methods and Management of Education

e-mail: gostrener@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6104-8103>

¹*V. N. Karazin Kharkiv National University,*

4, Svobody Square Kharkiv, 61022, Ukraine

INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE AS A COMPONENT OF THE PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCE OF A PHYSICAL EDUCATION TEACHER

Purpose. To identify the opportunities and advantages of using information and communication technologies, the mastery of which forms ICT competence, which is considered a component of the overall professional and pedagogical competence of a physical education teacher.

Methods. The following methods were used in writing this article: analysis of scientific publications on the research topic; study of national and foreign pedagogical experience; systematization of the opportunities and advantages of using ICT by physical education teachers; and generalization of the analytical data obtained.

Results. ICT plays a leading role in the modernization of education today, including physical education. However, the successful application of ICT requires physical education teachers to possess a high level of ICT competence. In particular, using ICT allows them to: engage passive learners in active learning activities; conduct educational activities with greater intensity and visual appeal; improve learners' information literacy; stimulate cognitive interest; implement personalized and differentiated approaches to teaching, and so on. The

advantages of using ICT in physical education classes include the following: the physical education process becomes more modern, intensive, and diverse; they ensure the practical implementation of the principle of visibility in physical education; they facilitate students' adaptation to the existing information environment; they are applied in various forms of physical education and sports activities; they provide extensive opportunities for high-quality assessment and monitoring. Modern ICT is an effective tool for organizing and conducting physical education classes for: developing informational, methodological materials, and documentation for conducting classes; implementing the leading didactic principle—the principle of visibility; information search, processing, and storage; and communication with students, colleagues, and administrators.

Conclusions. To fully leverage the benefits of ICT, a physical education teacher must possess ICT competence, a crucial component of professional pedagogical competence today.

Prospects for further research lie in identifying the organizational and pedagogical conditions for the practical use of modern ICT in the work of physical education teachers, as well as in studying and implementing international experience in this area into the practice of national educational institutions.

KEY WORDS: *information and communication competence, physical education teacher, opportunities and advantages of using ICT.*

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript. Furthermore, the authors has fully adhered to ethical standards, including those related to plagiarism, data falsification, and duplicate publication.

Authors Contribution: all authors have contributed equally to this work.

The work does not use artificial intelligence resources.

References

1. Vorozhbit-Horatiuk, V. V., Borysenko, N. O., Xie Keran. (2022). Information and communication competence of teachers as a resource of partnership. *Theory and Methods of Teaching and Education*, (52), 52-60. <https://doi.org/10.34142/23128046.2022.52.05> (In Ukrainian).
2. Deminska, L. O. (2013). *Axiological foundations of professional-pedagogical training of future physical education teachers*. South-Eastern (In Ukrainian).
3. Kuzmenko, V. V., Podlinyaeva, O. O. (2017). Informational and communicational competence as a component of the general professional competence of a teacher. *Pedagogical Almanac*, 36, 110-116. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2017_36_21 (In Ukrainian).
4. Semenenko, V., Telius, V. (2024). Physical education in the concept of the new ukrainian school: problems and prospects. *Sport Science Spectrum*, 1, 104-108. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2024-1-16> (In Ukrainian).
5. Sohokon, O., Donets, O., Novik, S., Fazan, V. (2024). Trends in improving professional training of physical education specialists in HEI in Ukraine. *Pedagogical Sciences*, 1, 39-45. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2024.1.308714>
6. Sutula, V. O. (2014). System-function physical training. *Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*, 1, 118-121. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sns_v_2014_1_24 (In Ukrainian).
7. Tymoshenko, O. (2024). Informatization of the professional training of future teachers of physical education in the conditions of distance education. *Scientific Journal of the Dragomanov Ukrainian State University. Series 15*, (10(183)), 231-236. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10\(183\).42](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.10(183).42) (In Ukrainian).
8. Tkachenko, O. V. (2025). Innovative technologies of training in activity of the teacher physical training. *Problems of Engineering Pedagogic Education*, 84, 313-323. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-27> (In Ukrainian).
9. Tolmachova, I., Bakhmutska, V. (2018). Pedagogical characteristics of information and communication competence of teacher. *Current Issues of the Humanities*, 3(20), 138-143. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/20.167531> (In Ukrainian).
10. Khoma, T. V., Sivokhop, E. E. (2024). Modern physical education lesson in the conditions of the concept of the new Ukrainian school. *Pedagogical innovation: modernity and perspectives*, 5, 67-71. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-5-12> (In Ukrainian).
11. Aksović, N., Bjelica, B., Jovanović, L., Milanović, L., & Zelenović, M. (2021). Teaching methods in teaching physical education. *Italian Journal of*

- Sports Rehabilitation and Posturology*, 10(24), 2452-2464. https://www.academia.edu/48067372/Teaching_Methods_in_Teaching_Physical_Education
12. Babaev, D., Saipidinova, B., Babaeva, A., Alieva, B., Abdullaeva, Zh. (2020). Information and communicative competence development in prospective teachers. *Creative Education*, 11(12), 2867-2875. <https://doi.org/10.4236/ce.2020.1112212>
  13. Baumgartner, M. (2022). Professional competence(s) of physical education teachers: terms, traditions, modelling, and perspectives. *German Journal of Exercise and Sport Research*, 52(3), 550-557. <https://doi.org/10.1007/s12662-022-00840-z>
  14. Eryigitov, D. K. (2023). The advantage of organizing the training process for physical education teachers using information and communication technologies. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 20, 129-131. <https://ejird.journalspark.org/index.php/ejird/article/view/814>
  15. Islomova, Kh. F. (2021). Benefits of using innovative technologies in the activities of sports teachers. *Current Research Journal of Pedagogics*, 2(9), 119-122. <https://doi.org/10.37547/pedagogics-crjp-02-09-27>
  16. Lopatiuk, O. (2023). Innovative technologies in the professional training of future specialists in physical education classes. *Education in the 21st Century*, 9(1), 129-136. <https://doi.org/10.46991/ai.2023.1.129> (In Ukrainian).
  17. Menescardi, C., Suárez-Guerrero, C., Lizandra, J. (2021). Training physical education teachers in the use of technological applications. *Apunts: Educació Física i Esports*, 144, 33-43. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2021/2\).144.05](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2021/2).144.05)
  18. Sapaev, B., Aminov, I., Tugalov, R., Serikbayev, A., G'iyosov, Q. (2022). Formation of information competence of teachers as one of the main tasks of modern education. *Materials of the 1st International Conference on Problems and Perspectives of Modern Science: ICPPMS-2021*, 2432(1). <https://doi.org/10.1063/5.0089966>
  19. Turaev, M. F. (2021). Communicative competence and professional success of a modern teacher. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 3(02), 400-403. <https://doi.org/10.37547/tajssei/Volume03Issue02-63>
  20. Wang, Y., Wang, X. (2024). Artificial intelligence in physical education: comprehensive review and future teacher training strategies. *Frontiers in Public Health*, 12, 1-17. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1484848>
  21. Zhang, H. (2024). Innovation and practice of physical training teaching under the guidance of the new era spirit. *Adult and Higher Education*, 6(6), 26-31. <https://doi.org/10.23977/aduhe.2024.060605>

The article was received by the editors 18.03.2026

The article is recommended for printing 30.04.2026

Published 31.05.2026